

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Kogukonnahariduse ja huvitegevuse õppekava

Joanna Rosenfeld

**TALVISE JA KEVADISE KOOLIVAHEAJA PROGRAMMIDE
KAVANDAMINE JA LÄBIVIIMINE ILONI IMEDEMAA
TEEMAKESKUSES**

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe, huvihariduse assistent

Viljandi 2020

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	3
1. MUUSEUM HARIDUSASUTUSENA.....	5
1.1. Muuseumiharidus.....	5
1.2. Muuseum õpikeskkonnana.....	6
1.2.1. Muuseumipedagoogika.....	7
1.2.2. Muuseum formaalõppe partnerina.....	8
1.3. Muuseum mitteformaalõppe keskkonnana	8
1.3.1. Noorsootöö põhimõtete rakendamine mäluasutustes	9
1.4. SA Haapsalu ja Läänemaa muuseumid.....	10
2. ILONI IMEDEMAA TEEMAKESKUS.....	11
2.1. Lastele ja noortele suunatud tegevused.....	12
2.2. Koolivaheaja programmide kavandamine	16
2.3. Talvise koolivaheaja programm.....	18
2.3.1. Vabariigi Sünnipäev	20
2.3.2. Vastlapäev	21
2.3.3. Kartulilapsed.....	22
2.3.4. Metsas pole mingeid röövleid.....	23
2.3.5. Printsess, kes ei tahtnud mängida	23
2.3.6. Anni uhke uudis.....	24
2.3.7. Videvikumaal.....	24
2.3.8. Hinnang Iloni Imedemaal toimunud talvise koolivaheaja programmile	24
2.4. Kevadise koolivaheaja programmi ettevalmistamine	26
2.4.1. Koostöö partneritega.....	28
3. ENESEREFLEKSIOON	30
KOKKUVÕTE.....	32
KASUTATUD KIRJANDUS	34
LISAD	37
LISA 1. Plakat „Vaheaeg Raamatus“.....	37
LISA 2. Tunnikava näidis	38
LISA 3. Fotod.....	39
SUMMARY	40

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on kirjutatud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia kogukonnahariduse ja huvitegevuse õppekava loov-praktilise lõputööna. Töö **teemaks** on talvise ja kevadise koolivaheaja programmide kavandamine ja läbiviimine Iloni Imedemaa teemakeskuses.

Iloni Imedemaa on Haapsalus tegutsev Ilon Wiklandile pühendatud teemakeskus, mis on Sihtasutuse Haapsalu ja Läänemaa muuseumide (SALM) üks filiaale. Teemakeskuse ülesandeks on luua külastajatele ülevaade eesti päritolu rootsi kunstniku ja illustraatori Ilon Wiklandi elust ja loomingust. Vahendatavaid teadmisi seostatakse toimuvate programmidega. Lisaks on teemakeskus orienteeritud Haapsalu noortele aktiivse vaba aja veetmiseks võimaluste loomisele.

Iloni Imedemaa on suunanud oma koolivaheajaprogrammid eelkõige just algklasside õpilastele, et pakkuda neile võimalusi sisukaks tegevuseks väljaspool koolikeskkonda. Iloni Imedemaa programme valmistavad ette ja viivad läbi tegevusjuhid, kelle tööülesanneteks on kavandada ja läbi viia muuseumis toimuvaid programme, muuseumitunde ja eriilmelisi üritusi, juhendada loovtegevusi ja õpitube, korraldada näitusi ja osaleda koostööprojektides teiste mäluasutustega.

Mina olen töötanud Iloni Imedemaa teemakeskuses tegevusjuhina kahel suvel – 2018. ja 2019.aastal. Olen saanud võimaluse sisse elada sealsesse muuseumiellu ning ka ise juhendanud ja kavandnud erinevaid loovtegevuse õpitubasid. Käesoleval 2020.aastal pakuti-mulle võimalus kavandada ja viia läbi pikemat koolivaheaja programmi. Teades sealset keskkonda ja töötajaid, olin valmis selle väljakutse vastu võtma.

Käesoleva lõputöö **eesmärgiks** on anda ülevaade Iloni Imedemaal toimunud ja kavandatud koolivaheaegade programmidest muuseumihariduse ja -pedagoogika ning muuseumiõppe kontekstis.

Eesmärgi saavutamiseks olid seatud järgmised **ülesanded**:

1. läbi töötada muuseumiharidust, -õpet ja -pedagoogikat käsitlevad materjalid;
2. luua terviklik ülevaade Iloni Imedemaa teemakeskuses toimuvatest traditsioonilistest ja esmakordsetest üritustest 2019.aastal;
3. esitleda ja analüüsida Iloni Imedemaal talvisel koolivaheajal, 24.02.-01.03.2020, toimunud programmi;

4. tutvustada kavandatud kevadvaheaja, 20.-26.04.2020, programmi;
5. reflekteerida oma tegevust Iloni Imedemaa tegevusjuhendajana.

Loov-praktiline lõputöö koosneb kolmest peatükist, lisadest ja illustreerivast materjalist. Töö esimeses osas käsitletakse muuseumit kui haridusasutust ning antakse ülevaade muuseumiharidusest ja muuseumist õpikeskkonnana, tutvustatakse ka Sihtasutust Haapsalu ja Läänemaa muuseumid (SALM). Teine peatükk tutvustab Iloni Imedemaa teemakeskuses toimuvaid lastele ja noortele suunatud programme ja üritusi ning annab ülevaate minu osalemisest Ilon Wiklandi teemakeskuse talvise ja kevadise koolivaheaja kavandamise ja läbiviimise protsessides. Kolmas peatükk on eneserefleksioon, milles analüüsin ja mõtestan oma tegevust ja kogemusi teemakeskuse tegevusjuhina.

1. MUUSEUM HARIDUSASUTUSENA

Tänases Eestis võib muuseumidel haridusmaastikul märkimisväärne koht. Hetkel Eestis kehtiv muuseumiseadus (§2.1) käsitleb muuseumit, kui „ühiskonna ja selle arengu teenistuses alaliselt tegutsevat kultuuri- ja haridusasutust. Muuseumi ülesandeks on koguda, säilitada, uurida ning vahendada inimese ja tema elukeskkonnaga seotud vaimset ja materiaalselt kultuuripärandit hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel eesmärkidel.“

Muuseumiõppeks nimetatakse õppetegevust muuseumikeskkonnas, mille eesmärgiks on avardada õppija teadmisi ja oskusi läbi erinevate meetodite (Sõnastaja 2015, lk 10). Seda määratletakse kui „inimese suhestumist eseme või nähtusega, mis viib teadmiste omandamise või oskuste/hoiakute arendamiseni“ (Museoloogia põhimõisted 2010, lk 36). On paslik öelda, et kõige üldisemalt on muuseumi eesmärgiks saada rohkelt kvaliteetseid teadmisi, mõistmaks eri kultuuride ja ühiskondade eripärasid. Veelgi üldisemalt öeldes, võib üheks muuseumi eesmärgiks pidada inimeste väärtustama õpetamist. (Raismaa 2007, lk 8)

1.1. Muuseumiharidus

Muuseum on ühteaegu nii kultuuri- kui ka haridusasutus, mille üheks rolliks on olnud formaalhariduse ja elukestva õppe toetamine. Muuseumi üheks tunnuseks ja väärtuseks on selle hariduslik olemus. (Visnapuu 2020, lk 11) Muuseumiharidust on defineeritud mitmeti. Reidla (2017, lk 7) on kirjeldanud seda kui: „muuseumides pakutavat mitteformaalset elukestva õppe võimalust kõigile vanusegruppidele.“ Eesti muuseumihariduse sõnastik (2015, lk 10) defineerib muuseumiharidust kui „muuseumi sisu vahendavat ja kõiki sihtrühmi hõlmavat tegevust, mis on suunatud muuseumi ja külastaja koostööle elukestva õppe ja hariva meelelahutuse huvides.“

Muuseumide hariduslikud programmid on mõeldud erinevatele sihtgruppidele ja üles ehitatud nii, et aktiivse suhtlemise käigus saaks iga osaleja uusi teadmisi. Programme koostatakse vastavalt iga asutuse võimalustele ning vajadusel kohandatakse neid sihtgrupi vanuse ja soovide järgi. (Unt 2012, lk 10) Muuseumide poolt koostavate programmide läbiviimisel kasutatakse väga mitmeid eriilmelisi tegevusi. Muuseumipedagoogide poolt rakendatavate töömeetodite hulka kuuluvad (Unt 2012, lk 10-11):

- Ekskursioon

- Muuseumitund
- Rollimängud
- Õppematerjalid (Töölehed, küsimuslehed, õpperaamatud, töövihikud, jms)
- Projektõpe
- Individaalõpe
- Juturetk
- Orienteerumismäng
- Filmilõigud
- Tegevused muuseumiõues

Need on vaid mõned tegevused läbi mida on võimalik muuseumiprogramme läbi viies kasutada. Eeltoodud tegevusi tihti kombineeritakse, et programmid oleksid veelgi huvitavamad ja mitmekesisemad. Näiteks täidetakse ekskursiooni käigus erinevaid töölehti, vaadatakse filme või tehakse orienteerumismänge. Kõike seda seotakse muuseumi ekspositsiooni ja ajutiste näitustega, läbi mille saavad õppijad saadud teadmisi kinnistada. Seda kinnitab ka Visnapuu (2020, lk 38) magistritöö uurimus, et muuseumihariduse eripäradeks peetakse muuseumi näitustest, kogudest ja spetsiifikast lähtumist.

1.2. Muuseum õpikeskkonnana

Järjest enam peetakse üheks muuseumide keskseks ülesandeks just haridustööd ja koolihariduse toetamist. Suure infobaasi, rohkete meetodite ja võimaluste näol, on muuseumi käsutuses võimalus rikastada ja arendada kooliharidust. Muuseumi õpikeskkonnas on õppimine loomuosaselt motiveeritud ning toimub õppija enda uudishimust läbi erinevate tegevuste ja vaatluse (Falk & Dierking, viidatud Mätas 2016, lk 11). Muuseumi õpikeskkond loob õppijatele võimaluse näha reaalseid esemeid erinevatest ajaperioodidest, kogeda erinevaid teadmiste omandamise meetodeid ning võrrelda ja seostada saadud uusi teadmisi koolitundides õpituga. Õpilastel avaneb võimalus kaasa mõelda ja hinnanguid anda ning neis arenevad vaatlusoskused, loogika, loovus ja väärtushinnangud. (Mätas 2016, lk 12)

Visnapuu (2020, lk 11) on toetudes Black`ile (2012) esile toonud, et kuna piirid formaalse ja mitteformaalse hariduse vahel on järjest hägusemad, siis on ka tekkinud vajadus töötada täiendavate õpikeskkondadega sealhulgas ka muuseumidega. Liigutakse nõ **õmblusteta**

hariduskeskkond, mis hõlmab ja ühendab üldharidust, huviharidust, kutseharidust, kõrgharidust, noorsootööd, kunsti- ja mäluasutusi, virtuaalõppe võimalusi, töökohapõhist õpet, vabakondlikku tegevust jne. (Lauristin ja Loogma 2019, lk 130) Selle kujunemisel on oluline lõimida formaalharidust huvihariduse ja noorsootööga. Õmblusteta hariduskeskkonna loomist toetab erinevate õppeainete lõimimine, mitmekesine ringitöö, projektitöö ning muuseumipedagoogika intensiivne areng, mis toetaks piiride kadumist formaalse ja mitteformaalse hariduse vahelt. (Lauristin ja Loogma 2019, lk 80)

1.2.1. Muuseumipedagoogika

Muuseumipedagoogika on muuseumihariduse üheks osaks, mis on peamiselt museoloogia ja pedagoogika kokkupuutealal paiknev teaduslik-praktiline distsipliin. (Sõnastaja 2015, lk 11) Muuseumipedagoogikat on defineeritud ka kui „spetsiifilisel didaktikal põhinevat piirteadust, kus saavad kokku paljud teadused“ (Purre 2009).

Käesolevas töös lähtutakse Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM) (2010, lk 36) Museoloogia põhimõistetes esitletud Allard'i ja Boucher'i (1998) käsitlusest, milles muuseumipedagoogika defineeritakse, kui „teoreetilist ja metodoloogilist raamistikku muuseumi hariduslike tegevuste arendamiseks, rakendamiseks ja hindamiseks ning mille peamiseks eesmärgiks on külastajatele teadmiste ja muuseumiteadmuste edastamine muuseumikeskkonnas“.

Muuseumipedagoogika sihtrühmaks on tavapäraselt peetud lapsi ja noori (Sõnastaja 2015, lk 11). Muuseumipedagoogika õpetab ja arendab külastajaid muuseumides olemasolevate võimaluste kaudu. Muuseumid võimaldavad õppijal aktiivselt osaleda erinevates (õppe)tegevustes ning olla protsessi kaasatud. (Mätas 2016, lk 13) Kooskõlas nüüdisaegse õpikäsitluse eesmärkide ja laiemate elukestva õppe sihtidega loovad muuseumikeskkond ja muuseumipedagoogika võimaluse õppeainete lõimimiseks ja õppekava terviklikuks käsitluseks (Visnapuu 2020, lk 30). Muuseumipedagoogika oma rohkete võimalustega rikastab õppetööd ja toetab suuresti just sotsiaalainete ja ajaloo õpetamist. Koostöö muuseumide ning erinevate õppeasutuste vahel on tänu hetkel kehtivatele seadustele ning õppekavadele vägagi soositud. Seda enam, et tänases hariduses on trendiks ning püüdluseks põimida omavahel erinevaid õppeaineid, õppemeetodeid ja -võtteid. (Uusmaa 2012, lk 97)

1.2.2. Muuseum formaalõppe partnerina

Formaalõpe on struktureeritud ja õpieesmärkidega õpe, mis on õppijate seisukohast tahtlik ja toimub enamasti koolikeskkonnas, kus seda jälgitakse ja hinnatakse, ning selle tulemusena omandatakse tunnistus või kvalifikatsioon (Matma 2017, lk 36). Muuseumil on oluline roll formaalse hariduse mitmekesistamisel ja rikastamisel, hariduslike programmide ja tegevuste elluviimisel. Mäluasutusi kaasatakse õppekavade ettevalmistusprotsessidesse ning nende täitmisesse. (Visnapuu 2020, lk 6) Muuseumis läbi viidav õppetöö, annab õpilasele võimaluse tundma õppida meie ajalugu, kultuuri ning suhestuda nii oleviku kui ka tulevikuga. Muuseumiõpe kui ühe nüüdisaegse ja mitmekesise õppemetoodika, -viisi ja -vahendina õppimiskäsituses on sätestatud ka meie põhikooli riiklikus õppekavas (2011, §5.4, 6). Selles on välja toodud ka muuseum kui üks võimalikest õppekeskkondadest. (Põhikooli ... 2011, §6.5).

1.3. Muuseum mitteformaalõppe keskkonnana

Mitteformaalne õppimine on õpitegevus, mis toimub väljaspool kooliharidust, kuid on siiski eesmärgistatud ja teadlikult enda arendamiseks, uute oskuste hankimiseks ja teadmiskogemuste saamiseks ette võetud (MITTEFORMAALNE). Mitteformaalõpe võib toimuda väga erinevates keskkondades (näiteks looduses), mille puhul õpetamine ja õppimine ei pruugi olla ainuke ega peamine otstarve. Mitteformaalsele õppele on seatud eesmärgid, kuid õppimine on siiski vabatahtlik. Õppe läbiviijad võivad olla nii professionaalsed juhendajad, kuid seda võivad teha ka nt vabatahtlikud või omaealised. (MITTEFORMAALNE) Vastupidiselt kooliõppele, mis põhineb õppekaval, on vabaõppe õpikogemuste aluseks õppija vaba valik ja huvi. Muuseumiharidus kuulub mitteformaalhariduse valdkonda, kuid nagu juba eelnevalt välja toodud, siis pakub muuseumikeskkond ka tuge formaalharidusele. (Unt 2012, lk 9)

Mitteformaalne õppimine kannab oma loomult demokraatlikke ja osalemisega seotud väärtusi. Õppimisel luuakse ühiseid teadmiste ja oskusi, mitte ei toimu õpe läbi autoriteedi ühepoolsete sõnumite (Mitteformaalne õppimine). Seda põhimõtet kasutavad ka muuseumid oma programmide ja tundide koostamisel ning läbiviimisel. Võimalikult palju püütakse õppijaid läbi aktiivsete tegevuste õppimisprotsessi kaasata.

1.3.1. Noorsootöö põhimõtete rakendamine mäluasutustes

Noorsootöö põhineb mitteformaalsel ja informaaalsel õppel. See on noorte poolt noortele korraldatud ja toimib väljaspool formaalharidust (Schlummer, lk 20).

Eesti Noorsootöö seaduse (2010, § 4. 2) järgi lähtutakse noorsootöö korraldamisel järgmistest põhimõtetest:

- 1) noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse;
- 2) tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest;
- 3) noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;
- 4) noorsootöö toetab noorte omaalgatust;
- 5) noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Neid põhimõtteid järgitakse ka muuseumiprogrammide koostamisel ja läbiviimisel. Tänapäeval õpib ja areneb noor erinevates õpikeskkondades, mis järjepidevalt laienevad ja mida omavahel lõimitakse.

Noorsootöös rakendatavatest tegelusmeetoditest, mida ka muuseumides kõige enam kasutatakse, väärivad esiletoomist avastusõpe, elamusõpe ja hariv meelelahutus. Eesti muuseumihariduse sõnastik (Sõnastaja 2015: 3-5) defineerib loetletud meetodid järgmiselt:

Avastusõpe muuseumis - Õppijaid kaasav õppemeetod, mis põhineb aktiivsel tegevusel. Avastusõppe eesmärk on õpitust arusaamine, kriitilise mõtlemise oskuse ja sotsiaalse pädevuse arendamine. Meetod toetab õppijate loovust ja kasutab nende uudishimu ümbritseva maailma vastu. Õppemeetod põhineb nähtuste vaatlemisel, hüpoteeside püstitamisel, katsetamisel, saadud tulemuste mõtestamisel, selgitamisel, analüüsil ja järelduste tegemisel.

Elamusõpe muuseumis - Meelte, taju ja kehalise tegevuse kaudu õppimine, mille tulemuseks on ehe elamus. Elamusõppe komponendiks võivad olla nii mina-elamus (vaime või füüsiline saavutus) kui ka looduselamus (maastikuvaated, ilmastikunähtused).

Hariv meelelahutus - Meeldiv ja hariv vaba aja tegevus muuseumis, kus osaleja veedab aega teadmisi ja oskusi arendaval viisil ilma otseselt õppimise eesmärgiks seadmiseta. Intellektuaalne ajaviide, milleks võib olla näiteks (elamus)ekskursioon, õpituba, kohtumisõhtu.

1.4. SA Haapsalu ja Läänemaa muuseumid

2013. aastal tööd alustanud SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid (edaspidi SALM) moodustasid Eesti Vabariik ja Haapsalu linn. Sihtasutuse peamine eesmärk on tutvustada Lääne maakonna ja Haapsalu linna kultuuri- ja looduspärandit ning Eesti side ja raudtee ajalugu. Näituse- ja arendustegevusi korraldatakse Haapsalu raekoja hoones, Haapsalu piiskopilinnuses, Haapsalu raudteejaama ajaloolises hoonekompleksis ja välialal, Iloni Imedemaa galeriis ja teemakeskuses, Ants Laikmaa majamuuseumis ning Haapsalu Pitsikeskuses. Lisaks kohaliku kultuuripärandi hoidmisele teeb muuseumide koosluse ainulaadseks see, et raudtee ja side valdkonnas ollakse kogu Eestit hõlmav teemamuuseum. (SALM Arengukava..., lk 2)

SALM Põhikirjas (2013, ptk 2.1) on sihtasutusele sätestatud järgmised eesmärgid:

- 1) Läänemaa ja Haapsalu linna kultuuri- ja looduspärandi ning Eesti side ja raudtee ajaloo tutvustamine ja populariseerimine;
- 2) Haapsalu linna ja piirkonna konkurentsivõime tugevdamine.

Lisaks sellele on sihtasutusel ka arengukava, mis koostatakse vähemalt neljaks aastaks ning milles nähakse ette sihtasutuse missioon ja eesmärgid ning nende täitmiseks kavandatavad tegevused ja vahendid. Arengukava koostamist ja muutmist korraldab juhatus, selle kinnitab nõukogu. (SALM Põhikiri 2013, ptk 8.2-8.3) Arengukavas on välja toodud iga filiaali planeeritavad näitused, üritused, programmid, konverentsid, publikatsioonid, arendusprojektid, uued atraksioonid, muuseumitunnid ja turundus. Strateegilisteks eesmärkideks on seatud:

- 1) näituste- ning arendustegevustega ajaloo- ja kultuuripärandi tutvustamine ning külastajate arvu suurendamine;
- 2) kultuuripärandi säästev arendamine ja külastuskeskkonna tehnilise seisundi parendamine;
- 3) kaasaegse töökeskkonna loomine, kompetentne ja motiveeritud personal ning
- 4) muuseumikogude korrastamine ja üldsusele kättesaadavaks tegemine.

Nende eesmärkide saavutamiseks on tegevuskava, mida muudetakse igal aastal. (SALM tegevuskava aastaks 2020)

Enda tugevusteks peab SALM eelkõige just valdkondlikku mitmekesisust, rohkeid võimalusi külastaja kõnetamiseks ja kaasamiseks, ulatuslikku koostöökogemust teiste mäluasutustega, mitmekülgset (seminarid, kontserdid, teemapäevad jpm) ning valdkondade lõimimist (SALM Arengukava..., lk 2-3)

2. ILONI IMEDEMAA TEEMAKESKUS

Kunstnik **Ilon Wikland** kinkis 2004.aastal Eesti riigile oma raamatuillustratsioonide originaalid, mida hakati eksponeerima Haapsalus Kooli tn. 5 hoones, kuhu 2006. aastal avati **Iloni Imedemaa** teemakeskus (SALM, Iloni Imedemaa)

Ilon Wikland (Maire-Ilon Pääbo) sündis 5. veebruaril 1930. a. Tartus, kuid tüdruku koolitee algas Tallinnas. Kuna Iloni vanemad läksid lahku, siis saadeti tüdruk isa vanemate juurde Haapsallu ning aastatel 1939-44 õppis Ilon Haapsalu 1. Algkoolis. 1944. a. sügisel, kui Ilon oli 14-aastane, saatis vanaema tüdruku sõja eest paadiga Rootsi. Seal hakkas Ilon elama oma kunstnikust tädi juures Stockholmis. (SALM, Ilonist)

Astrid Lindgreni ja Ilon Wiklandi koostöö algas kirjastuses Raben & Sjögren, kuhu 20-aastane Ilon läks oma töid pakkuma. Astrid Lindgren pakkus Ilonile võimalust oma käsikirja kujundada ning nõnda algas pikaajaline sõprus ja koostöö. Nende esimeseks ühiseks raamatuks oli „Mio, mu Mio“, millele järgnesid „Väikevend ja Karlsson katuselt“, „Bullerby lapsed“, jne. (SALM, Iloni tööd)

Iloni Imedemaa on SA Haapsalu ja Läänemaa muuseumide üks filiaale, mis pakub võimalikult palju aktiivseid tegevusi peredele koos lastega. Muuseumis on galerii, kino- ja näitustesaal, Iloni köök ning mängutuba, kus toimuvad meisterdamised ja teemapäevad. Suvel on avatud ka Imedemaa õu koos Mattiase maja ja Käsitöökojaga, kus toimuvad erinevad tegevused ja õpitoad. Kooli- ja lasteaiagruppidele on võimalik ette tellida ka spetsiaalseid haridusprogramme. (SALM, Iloni Imedemaa) Oma tegevusel tugineb Iloni Imedemaa teemakeskus SALM põhikirjale, arengukavale ja tegevuskavadele. Sihtrühmaks peetakse kogu peret – lapsi koos nende vanematega.

2.1. Lastele ja noortele suunatud tegevused

SALM oma kõikide filiaalidega on võimaldanud neli suuremat programmide kategooriat:

- 1) haridusprogrammid lasteaedadele;
- 2) haridusprogrammid koolidele;
- 3) sünnipäevad;
- 4) jõulupeod.

Igas kategoorias on pakutakse külastajale 3-4 programmi. Lisaks nendele on võimalus veel korraldada seminare, osaleda muuseumiöö või koolivaheaegade programmides. (SALM, programmid)

Koolivaheajaprogrammid loovad lastele võimaluse veeta oma aega mitmekülgset ja samas harivalt. Et programmid ei oleks igal aastal samad, siis uuendatakse ja kohandatakse neid või luuakse uusi. Traditsiooniliselt pakuvad programmid nii teadmisi kui ka praktilist tegevust. Programmide läbiviimisel kasutatakse väga eriilmelisi tegevusi (ekskursioon, muuseumitund, rollimängud jne), mis muuseumipedagoogide töömeetodite hulka kuuluvad. Neid tegevusi kombineerides ja kohandades, luuakse võimalikult mitmekesine ja huvitav programm.

Järgnevalt on antud ülevaade Iloni Imedemaal 2019.aastal toimunud traditsioonilistest ja ühekordsetest üritustest ning programmidest. Kuna sellisel kujul terviklikku ülevaadet aastaringselt toimuvatest üritustest ja programmidest tegevuskeskuses ei koostata, siis löin selle ise Iloni Imedemaa kodulehe, *Facebook*-i lehe ja koha peal toimunud vestluste põhjal. Tabelis on välja toodud iga sündmuse ja tegevuse kohta: 1) toimumisaeg, 2) kas üritus toimus esmakordselt või on traditsiooniline, 3) lühikirjeldus ja 4) läbiviimisel kasutatavad tegelusmeetodid.

Tabel 1. Ülevaade Iloni Imedemaal 2019.aastal toimunud üritustest ja programmidest

Toimumisaeg	Sündmuse, tegevuse nimetus	Traditsiooniline - T; Esmakordselt - E	Lühikirjeldus	Kasutatavad tegelusmeetodid
Jaanuar-mai	Vanaemaga Imedemaal	E	Programm jaanuarist maini, kus iga kuu ühel päeval kutsuti külla vahva vanaema, kes tegi koos lastega erinevaid tegevusi, meisterdas ja kokkas. Toimumised: 27.01.19; 23.02.19; 30.03.19; 27.04.19; 26.05.19	Elamusõpe Hariv meelelahutus
Veebruar	Ilon Wiklandi Noore kunstniku preemia autasustamine ja 05.02. Iloni sünnipäeva tähistamine	T	Maja on tasuta avatud ning Haapsalu lasteaiarühmad on oodatud Imedemaale joonistama ja meisterdama. Ilon Wiklandi Noore Kunstniku konkurssi võitjate autasustamine (Viieliikmeline žürii on välja valinud parimad)	Avastusõpe Esitlus
Talveaheaeg (Veb/märts)	Talvise koolivaheaja programm	T	Iga päev 12.00-14.00 Töötuba	Hariv meelelahutus Elamusõpe Avastusõpe
Veebruar	24.02.Eesti Vabariigi sünnipäev	T	Eesti Vabariigi aastapäeva teemaline meisterdamise õpituba	Hariv meelelahutus Elamusõpe
Märts	Teatripäeva tähistamine	E	Külalisetendus, teatriteemalised töötoad	Hariv meelelahutus Etendus

Kevadvaheaeg (aprill)	Kevadise koolivaheaja programm	T	Iga päev 12.00-14.00 töötuba	Avastusõpe Elamusõpe Hariv meelelahutus
Aprill/mai	HÖFF	T	Koostöö Haapsalu Õudusfilmide Festivaliga. Filmid kinosaalis, temaatilised meisterdused ja külalised	Hariv meelelahutus Esitlus Ekskursioon
Mai/juuni	Programm „Iloni lugu“	E	Kooli- ja lasteaiagruppidele suunatud õppeprogramm, mis sisaldab muuseumitundi, otsimismängu ja meisterdamist	Avastusõpe Ekskursioon Muuseumitund
Mai	Muuseumiöö	T	Traditsiooniline kõiki Eesti muuseume hõlmav ühise teemaga programm maikuu viimasel laupäeval. Muuseum on hilisõhtuni tasuta avatud, toimuvad erinevad tegevused.	Ekskursioon Elamusõpe/ Hariv meelelahutus
Juuni-August	„Tegusad teispäevad“	E	Kõikidel teisipäevadel on külla kutsutud erinevad tegevusjuhendajad. Töötoad 12.00-14.00	Elamusõpe
Juuni-August	„Kuldsete käte kolmapäevad“	E	Kõikidel kolmapäevadel on külla kutsutud erinevad tegevusjuhendajad. Töötoad 12.00-14.00	Elamusõpe
Juuli-August	Vabaõhulavastus kogu perele	T	Üritus Iloni Imedemaa hoovis	Etendus Hariv meelelahutus
Juuni-August	Ühisnäituse loomine	T	Käsitöökuuris igal suvel külastajatega koos loodav temaatiline ühisnäitus (2018 – „1000 üksikut kukekest“) (2019 – „740 Haapsalu määja“) (2020 – „Lemmikloom“)	Hariv meelelahutus
August	„Suvelõpupidu“	T	Augusti lõpus toimuv iga-aastane suvelõpupidu, kuhu on kutsutud esinejad, tehakse mängu ja kaetakse laud suvehooaja lõpetamise puhul.	Hariv meelelahutus

September	„MAFF“ (Matsalu Loodusfilmide Festival.)	T	Koostöös Matsalu Loodusfilmide Festivaliga näidatakse kinosaalis loodusfilme lastele ja peredele. Kutsutakse külla loodusmees, kes tutvustab lastele enda tegemisi looduses. Toimuvad temaatilised töötoad. Meisterdamine looduslikest materjalidest.	Loeng/esitlus Elamusõpe Hariv meelelahutus
September	Ilon Wiklandi Noore Kunstniku Preemia konkurssi välja kuulutamine	E	Kõikidele Eesti kunstikoolide õpilastele vanuses 14-18, saadetakse üleskutse osaleda konkursil.	Esitlus Avastusõpe Hariv meelelahutus
Oktoober	Sügisvaheaeg	T	Iga päev 12.00-14.00 töötoad – meisterdused looduslikest materjalidest	Elamusõpe Hariv meelelahutus
November/ detsember	Jõuluetendus	T	Üritus Iloni Imedemaa saalis	Etendus Hariv meelelahutus
November/ Detsember	Jõuluprogramm lasteaia- ja kooligruppidele	T	Erinevad jõuluteemalised programmid. Programm sisaldab temaatilist muuseumitundi, mängu ja meisterdamist.	Avastusõpe Elamusõpe Hariv meelelahutus Muuseumitund
Detsember/ jaanuar	Jõuluvaheaeg	T	Iga päev 12.00-14.00 töötoad	Avastusõpe Elamusõpe Hariv meelelahutus

Mina puutusin tihedamalt kokku perioodil mai-august toimunud programmide ja üritustega: Iloni lugu, Muuseumiöö, Tegusad teisipäevad, Kuldsede käte kolmapäevad, vabaõhulavastus kogu perele, ühishäituse loomine ja Suvelõpupidu. Iloni lugu oli kooli- ja lasteaiagruppidele suunatud õppeprogramm, mis sisaldas muuseumitundi, otsimismängu ja meisterdamist. Mina viisin läbi gruppide viimaseks punktiks olevat meisterdamist. Muuseumiööl olin abiks hoovimängude läbiviimisel. Teisipäevaseid ja kolmapäevaseid elamusõppel põhinevaid töötube sain ma mitmel korral ise juhendada, samuti ka otsida juhendajaid väljastpoolt maja. Vabaõhulavastustel olin teemakeskuse ja näitlejate suhtlemise vahendajaks, suhtlesin publikuga ja juhatasin sisse etendusi. Sain abiks olla ka müügipunktis või kassa pidamisega. Vabaõhulavastuse viimasel etendusepäeval toimus ka Suvelõpupidu, kuhu oli kutsutud esinejaid, tehti mitmeid erinevaid mängu ning kaeti laud hea ja paremaga. Suvelõpupeo korraldamises ja läbiviimises mina ei osalenud, vaid see oli see oli tänusündmus keskuse töötajatele hooaja lõpetamise puhul – tubli töö ja lõbusalt veedetud hooaja eest.

2.2. Koolivaheaja programmide kavandamine

Koolivaheaegade programme koostavad tavapäraselt tegevusjuhid ning lõpliku programmi kinnitab juhataja. Iloni Imedemaa teemakeskuses töötavad alaliselt juhataja ja kolm tegevusjuhti. Kahega nendest puutusin ma ka tööalaselt rohkem kokku – juhataja Anne Suislep`aga ja tegevusjuhi Triin Reemann`iga.

Talvevaheaja planeerimist alustasime Iloni Imedemaal jaanuarikuu lõpus temaatika valikuga. Varasem koostöökogemus Imedemaa kolleegidega võimaldas lihtsat, kiiret ja vahetut mõtete vahetust ning nõnda sündis idee korraldada vaheaeg, mille iga nädalapäev põhineb Ilon Wiklandi illustreeritud raamatul.

Nädala pealkirja valikus polnud me esialgu kindlad. Läbi käis väga erinevaid mõtteid nagu näiteks: „Raamatuga koos“, „Aeg lugemiseks“, „Vaheaeg koos lugudega“, jpt. Lõpuks osutus valituks „Vaheaeg raamatus“.

Koolivaheajaprogrammi läbiviimise kulud on planeeritud Iloni Imedemaa üldeelarves ning seega minul kokkupuudet täpsema eelarve koostamisega ei olnud.

Järgnevalt on esitatud tabeli kujul ülevaade talvisel koolivaheajal loetud raamatutest, läbi viidud aruteludest ja praktilistest tegevustest ning läbiviijatest ja nende ülesannetest.

Tabel 2. Ülevaade talvisel koolivaheajal toimunud tegevustest

Kuu-päev	Sihtrühm (vanuse-vahemik)	Teema	Loetav raamat	Arutelu teema(d)	Meisterdus; Tegevus
24.02	6-11	Vabariigi Sünnipäev	Andresel on sünnipäev	Eesti Vabariigi sünnipäev	Suitsupääsuke
25.02	6-11	Vastlapäev	Bullerby lapsed	Vastlapäeva kombestik	Pannkookide küpsetamine
26.02	6-11	Kartulilapsed	Kartulilapsed	Eesti loodus ja loodusannid	Kartulilaps
27.02	6-11	Metsas pole mingeid röövleid	Metsas pole mingeid röövleid	Hirmud ja nende ületamised	Kaelaehe
28.02	6-11	Printsess, kes ei tahtnud mängida	Printsess, kes ei tahtnud mängida	Sõprus	Kaltsunukk
29.02	2-4	Anni uhke uudis	Anni uhke uudis	Laps ja lemmikloom	Näpuvärvidega maalimine
01.03	6-11	Videvikumaal	Videvikumaal	Unenäod ja fantaasia	Kaabu

Tunde viisime läbi kahekesi. Minu ülesanneteks oli igapäevaselt galerii valmis seadmine, kus kasutasin toolide asemel patju ja tekke, et luua raamatu lugemiseks ja arutelude läbiviimiseks vabam ja toetavam keskkond. Programme aitasid läbi viia Merlin ja Triin, kes vastutasid vajaminevate materjalide olemasolu eest ning valmistasid ette kunstitoa praktiliseks tegevuseks. Ka mina osalesin praktilise tegevuse ettevalmistusprotsessis tehes näidiseid ja lõigata ette vajaminevaid materjale. Arutelusid viisin enamjaolt läbi mina, va neljapäeval ja pühapäeval, kui neid juhatas Triin.

Järgmiseks sammuks oli koolivaheajaprogrammi reklaamimine. Selleks tuli koostada plakat, mida nii linnas stendidel, kui ka sotsiaalmeedias hiljem levitada. Varasemalt on plakati valmistamine olnud juhtaja enda teha, kuid seekord andsid nad mulle võimaluse proovida. Kuna ma varem polnud midagi sellist teinud, siis sai see päris põnevaks väljakutseks. Tänu julgustavale tiimile tegin mitmeid katsetusi ning palju variatsioone, lõpuks valisime üheskoos välja parima. (LISA 1) Plakat oli üleval muuseumis, linna kahel stendil ning levitasime ka sotsiaalmeedias – kodulehel, Haapsalu Kultuurimaja kodulehel ning *Facebook*-is. Lisaks sellele

sain olla juures ka sotsiaalmeedia postituste valmimisel. Iga päeva hommikul lisasime veel täiendavat reklaami sotsiaalmeediasse: käesoleval päeval loetav raamat ning tehtav meisterdus.

2.3. Talvise koolivaheaja programm

Kõikide teemapäevade kestus oli ligikaudu kaks 60-minutilist tundi ja nende üles ehitus oli üldjoontes sarnane. (Vt. LISA 2) Alustasime teemakeskuse galeriis raamatu ettelugemise ja aruteluga ning siis suundusime kolmanda korruse kunstituppa, kus toimusid loovtegevused: meisterdamine, kokkamine ja mu taoline.

Igal päeval valmistasin ette galerii, kus toimus raamatute ette lugemine ja tunniteooriaosa arutelu. Soovisin luua vaba ja toetava keskkonna, mille jaoks tõstsin toolid seinte äärde ning asetasin maha padjad ja tekid. Praktilisi tegevusi viisime läbi koos ühe Iloni Imedemaa tegevusjuhiga. Üles, kolmanda korruse mängu- ja kunstituppa, seadsime valmis praktiliseks osaks vajaminevad asjad. Igaks päevaks varusime materjalid ja tegime vajalikud ettevalmistused, näiteks lõikasime šabloonid, teritasime pliiatsid, tegime valmis näidised jms. Laupäeval toimunud praktiliseks tegevuseks valisime näpuvärvidega maalimise, mille jaoks tuli ette valmistada ülemise korruse kunstilauad, mille katsime kiledega. Otsisime välja kilepõlled, mida lapsed saaksid ette panna ning kinnitasime laudadele paberid.

Tabel 3. Tundide ettevalmistamine

Kuu-päev	Raamat/teema	Vajalikud materjalid ja töövahendid meisterdamiseks	Ettevalmistavad tegevused, nende eest vastutaja
24.02	Andresel on sünnipäev	Suitsupääsukese šabloonid, must ja valge paksem A4 paber, harilik pliiats, käärid, auguraud, lõng/niit, marker	Joanna – galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat); šabloonide väljalõikamine; pliiatsite teritamine; näidiste tegemine Merlin – Kunstitoa valmis panemine; vajalike materjalide hankimine; šabloonide lõikamine, näidiste tegemine
25.02	Bullerby lapsed	Kauss, vispel, lusikad, kahvlid, noad, taldrikud, jahu, munad, piim, suhkur, õli, moos(id), pann, pliit, vesi, siirup, morsikann	Joanna – galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat); nõude pesemine, valmis panemine, köögi-tehnika kontrollimine Triin – taina koostisosade hankimine; köögipindade puhastamine; nõude ja koostisosade valmis panemine
26.02	Kartulilapsed	Kartulid, kastanimunad, tamme-tõrud, puulehed, puu-oksad, lõngad, riide-ribad, hambatikud, klambrid, näpitsad, markerid, käärid	Joanna – galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat); riideribade mõõtmine ja väljalõikamine; näidise tegemine Triin – kunstitoa valmis panemine; materjalide hankimine; lõngajuppide mõõtmine ja väljalõikamine; näidise tegemine
27.02	Metsas pole mingeid röövleid	Raamat „Metsas pole mingeid röövleid“, A4 õhemad värvilised paberid, ajakirjad, joonlaud, harilik pliiats,	Joanna – galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat); kolmnurkade joonestamine ja nende väljalõikamine; näidise tegemine

		käärid, söögi- pulgad/grilltikud, pael	Triin – kunstitoa ettevalmistamine; materjalide hankimine; kolmnurkade joonestamine ja nende väljalõikamine; näidise tegemine
28.02	Pöialpoiss Nils Karlsson (ptk. Printsess, kes ei tahtnud mängida)	Riideribad, käärid, markerid, vatt	Joanna - galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat; riideribade mõõtmine ja välja- lõikamine; näidise tegemine Triin - kunstitoa ettevalmistamine; materjalide hankimine; näidise tegemine
29.02	Anni uhke uudis	Lemmikloomade pildid, näpuvärvid, paber, kilekatted, niisked salvrätikud	Joanna – galerii ette valmistamine (padjad, tekid, raamat); laudade kiletamine Merlin – materjalide hankimine ja ette- valmistamine; laudade kiletamine
01.03	Pöialpoiss Nils Karlsson (ptk Videvikumaal)	Käärid, harilik pliiats, paber, šabloonid, augurauud, klammerdaja, kumm	Joanna – galerii valmis seadmine (padjad, tekid, raamat); šabloonide joonistamine, välja- lõikamine; näidise tegemine Triin – materjalide hankimine ja ette- valmistamine; šabloonide tegemine; näidise tegemine

2.3.1. Vabariigi Sünnipäev

Koolivaheaja esimesel päeval, 24. veebruaril, tähistasime Eesti Vabariigi sünnipäeva. EV sünnipäeva tähistamine on Iloni Imedemaa teemakeskuses üheks traditsiooniks. Lugesime raamatut „Andresel on sünnipäev“, mida sai siduda sünnipäeva ja pidustuste temaatikaga.

Arutlesime traditsioonide ja rahvuslike eripärade üle ning selle üle, kuidas lapsed ise oma kodudes Eesti Vabariigi aastapäeva tähistavad.

Meisterdasime (lõikasime ja voltisime) lastega suitsupääsukesti, mille käigus jagasime ja kinnistasime teadmisi rahvussümboolikast. Kuna tol päeval oli vähe külastajaid ning väga mitmed neist olid mudilased, siis said abivalmis lapsevanemad pääsukeste meisterdamisel olla abiks väljalõikamisel, voltimisel ja kleepimisel. Tänu abivalmitele lapsevanematele said kõik lapsed endale päris omad suitsupääsukesed ning alustasime kokkuvõtva vestlusega. Meenutasime all galeriis räägitut ning kordasime üle Eesti sümbolid. Osad lapsed jäid ka peale ametlikku programmi lõppu veel meisterdama Vabariigi sünnipäevale pühendatud kaarte või Eesti lippe, mida hiljem kodus kiluvõileibadesse pista või lehvima riputada.

2.3.2. Vastlapäev

Talvise koolivaheaja teine päev, 25. veebruar, oli vastlapäev. Selleks puhuks lugesin raamatust „Bullerby lapsed“ peatüki koolivaheajast ja kelgutamisest, mille arutelu käigus sidusime vastlapäevaga. Kuna sel aastal vastlapäeval lund maas polnud ning väljas oli erakordselt soe, siis jagasime mälestusi, kuidas möödunud aastail on vastlapäeva tähistatud. Esimesena tuli lastel meelde kelgusõit ning rääkisime vastlaliu laskmisest ning vanarahvatarkusest „Kes vastlapäeval laseb pikema liu, sellele kasvavad pikemad linad“. Peale selle teadsid lapsed kohe ka traditsioonilisi vastlatoite - hernesuppi ja vastlakukleid. Seda seetõttu, et neid pakutakse ka igal aastal lasteaedades ja koolides ning vanemad ostavad kukleid tihti ka koju või teevad koos lastega ise.

Kuna vastlapäeval tehakse traditsioonilisi toite ning söögil on traditsioonides suur roll, siis viisime ka praktilise osa köögis läbi. Paraku sel korral ei saanud me ise vastlakukleid või hernesuppi teha, siis nagu Bullerby lastel oli kombeks, küpsetasime kõik üheskoos hoopis pannkooke. Olime eelnevalt koos Iloni Imedemaa tegevusjuhiga koostanud nimekirja koostisosadest, mida vajame pannkookide taina tegemisel ning ostnud vajaminevad asjad, sain juhendada pannkoogitaina tegemist ning hiljem aidata ka pannkooke küpsetada.

Taina tegemisel said kaasa lüüa kõik lapsed. Iga laps sai kaasa aidata millegagi ning keegi ei jäänud protsessist välja. Kes sai mõtte õigeid koguseid, kes sai lisada, kes vispeldada, jne. Lõpuks valmis kuhjaga pannkooke, mida hiljem üheskoos sõime. Kõik töötajad olid kodudest kaasa toonud ka ise tehtud moose, millega sai valminud pannkooke ehtida.

Kui oli söödud, koristasime köögi ja pesime nõud ning tegime väikse kokkuvõtva ringi, kus arutlesime tunnis kogetu ja õpitu üle. Kordasime üle vastlapäeva traditsioonid ning uued ja vanad teadmised. Sõna ütlesid sekka ka kõrvalt vaadanud lapsevanemad, kes olid igati positiivsed ning tänulikud saadud kogemuse eest.

2.3.3. Kartulilapsed

26.veebruaril toimunud tunni teemaks oli Eesti loodust. Lugesin ette lõigu Ilon Wiklandi ja Barbro Lindgreni raamatust „Kartulilapsed“, mis lõi hea tausta loodusandidest rääkimiseks. Tundi ette valmistades kogusin ühte riidest kotti kokku tammetõrusid, kastanimune, puuoksi, lehti, kartuleid, õunu ja riidest mänguseeni, mida näidates sai rääkida looduses kasvavatest taimedest. Peale raamatu lugemist arutlesime loodusandide üle, millest saaks vahvaid sõpru meisterdada. Saatsin riidest koti ringi käima ning iga laps sai sealt võtta ühe asja, millest siis üheskoos rääkida saime. Selgitasime, milliselt taimelt või kust looduses käesolevad asjad pärinevad, kus need kasvavad ning mida nendest teha saab.

Praktilise tegevusena meisterdasime lastega kartulilapsi. Selle jaoks olid ette valmistatud erinevast kangast paraja pikkuse ja laiusega riideribad, millest said kartulitele riided. Need kinnitasime pooleks murtud hambatikukudega läbi riide torgates kartulitele. See etapp nõudis päris palju jõudu, mistõttu väiksematele lastele osutus see liialt keerukaks ning nad vajasid kas tegevusjuhi või lapsevanema abi. Alternatiivse variandina võiks teinekord proovida kasutada knopkasid, mis on väiksema teraga ning samas laia otsaga, neid on lihtsam kartuli sisse kinnitada.

Järgmiseks etapiks oli juuste valmistamine. Selle jaoks olid lauale erinevat värvi lõngad, millest sai lõigata parajaid juppe. Vaja oli umbes kuut lõngajuppi, mis tuli spetsiaalse klambri vahele panna ja see kartulisse kinnitada. Seejärel tuli lõigata puuokstest kartulile soovitud suurusega jäsemed ning viimaseks sammuks oli joonistada markeriga kartulilapsele nägu.

Kui kõik osalejad olid valmis saanud nende enda kartulilapsed, siis jäime ümber laua rääkima, mida uut teada saime, mida juba varem teadsime. Lõpetuseks tuletasime meelde, millistest loodusmaterjalidest saaks kartulilapsele sõpru valmistada ning julgustasime lapsi ise loovaalt meisterdama kõigest, mis loodusest leitav.

2.3.4. Metsas pole mingeid röövleid

Neljapäeval, 27.veebruaril 2020, lugesime Astrid Lindgreni raamatut „Metsas pole mingeid röövleid“, mis räägib unenägudest, fantaasiast, hirmudest ja nende ületamisest. Just nende teemal viisime lastega läbi ka arutelu. Peale aruteluringi suundusime kolmandale korrusele. Sedapuhku meisterdasime äsja loetud raamatu põhjal kaelakeed, mida peategelased raamatus olid kaitsnud. Kaelakee jaoks olime eelnevalt välja otsinud värvilised paberid ja ajakirjad ning nendest mõõtnud ja välja lõiganud pikad kolmnurksed ribad. Neid ribasid ümber grilltiku kruttides valmisid kenad paberpärlid. Hiljem mõõtsime igale lapsele kaela panemiseks sobiva pikkusega paela ning nad said pärlid paela otsa ajada. Kui kõik olid endale lõpuks kaelaehted kaela saanud, võtsime tunni kokku: mis hirmud on ja miks nad tekivad ning milliseid nõuandeid hirmude ületamiseks tunnist saadi.

2.3.5. Printsess, kes ei tahtnud mängida

28.veebruaril oli tunni teemaks sõprus. Alustasin lühimuinasjutuga „Printsess, kes ei tahtnud mängida“ Astrid Lindgreni raamatust „Pöialpoiss Nils Karlsson“. Kuna hommik oli väga vihmane ja tormine ning ilm on suureks külastatavuse mõjutajaks Iloni Imedemaal, oli sellel hommikul kuulajaid vähe. Muinasjuttu kuulasid viis last ja kaks vanemat, kes kõik ka hiljem ühises arutelus osalesid. Arutelu teemaks oli sõprus. Kohal oli ka üks vanaema koos oma lapselapsega, kes aruteluringis jagas lugusid oma nooruspõlvest ja lisaks ka omapoolseid elutarkusi sõpruse teemal.

Praktilise tegevusena meisterdasime kaltsunukku. Selle jaoks olime värvilisest kangast lõiganud ja rebinud välja mõõdetud pikkusega riideribasid. Nuku pea ja keha jaoks tuli panna 4-6 riba üksteise peale risti, et moodustuks ring. Ringi keskosa tuli täita vatiga ja siis riideribad pooleks murda, et tekiks keha. Peaosa tuli kinnitada uue riideribaga, mis tekitas nukule pähe räti. Järgmisena tuli kinnitada ribad käteks ja need ära punuda. Edasi võis iga laps ise disainida oma nukule kostüümi jätab. Võimalik oli jätta ribadest kleit, teha sellele vöö või hoopis punuda ribad jalgadeks jne. Kõik valminud kaltsunukud tulid täiesti omanäolised ning mõnel lapsel, kellel oli rohkem aega ja tahtmist, sai teha isegi mitu nukku. Päeva kokkuvõtteks palusin lastel ja noortel aidata koristada ja puhastada lauad ning seejärel läksid lapsed rõõmsalt oma uute nukkudega mängutuppa mängima.

2.3.6. Anni uhke uudis

Laupäeva, 29.veebruari programm oli mõeldud mudilastele, kuna endine programmijuht teadis, et nõudlust oleks ka programmile, mis on mõeldud just pisematele lastele. Ilon Wiklandi juubeliaasta puhul anti välja uus trükk Astrid Lindgreni raamatust „Anni uhke uudis“, mis on väga lihtne ja värvikas raamat just mudilastele.

Tunniteemaks oli laps ja lemmikloom. Kohale tuli vaid kaks last oma vanemaga. Tavapärase arutelu asemel suundusime üsna kohe praktilise osa juurde. Lasime lastel maalida kätega ennast, loomi ja kõike, mida laps parasjagu tahtis veel pildile lisada.

2.3.7. Videvikumaal

Vaheaja viimasel päeval, 1.märtsil, olime keskendunud fantaasiale ja unenägudele. Taaskord lugesin Astrid Lindgreni raamatut „Pöialpoiss Nils Karlsson“, kuid seekord lühimuinasjuttu „Videvikumaal“. Tol päeval oli grupis neli poissi ja kaks tüdrukut ning arutelu viis läbi tegevusjuhendaja, kes oskas rohkem rääkida fantaasiatest ja unenägudest. Valitud raamat köitis kõiki kohalolijaid ning arutelu oli vahetu ja õpetlik. Kõik noored julgesid oma mõtteid ja arvamust jagada ning küsida ja uurida.

Praktilises osas meisterdasime kaabut. Kuna grupis olid kõik noored juba piisavalt pädevad, et ise šablooni järgi joonistada ja endale vajaminevad osad ise välja lõigata, siis saime terve kaabu tegemist päris algusest peale juhendada. Esmalt tuli välja valida toorik ning tooriku järgi joonestada kattepaber. Peale seda tuli kattepaber välja lõigata ning toorikule kleepida. Seejärel tuli teha põhi ja kaabu äär – ka see tuli tooriku järgi mõõta ning paberist välja lõigata. Viimaseks tuli augustajaga auk teha ning kumm kinnitada.

Meisterdades, rääkisime mustkunstnikest ja võlumisest, mis on ka kõik fantaasiaga seotud. Ülesanne oli kõigile jõukohane ning igal lapsel valmis just selline kaabu, nagu tema endale soovis. Kokkuvõtteks julgustasime lapsi ikka unistama ja fantaseerima.

2.3.8. Hinnang Iloni Imedemaal toimunud talvise koolivaheaja programmile

Külastatavus talvisel koolivaheajal oli oodatust kesisem, kuid siiski iga päev osales programmis vähemalt kuus-seitse last ja noort. Enamasti käisid lapsed ja noored koos ühe vanemaga, kuid

käidi ka terve pere ja/ või vanavanematega. Programmis said osalejana või pealtvaataja ja - kuulajana osaleda kõik soovijad mistahes vanuses.

Koolivaheajaprogrammi läbiviimisel pakkusime osalejatele lugemistunde, arutelusid, õpitubasid ja erinevad loovtegevusi. Kõik loetletud meetodid võimaldavad kaasata osalejad aktiivselt õppetegevustesse ja -protsessi ning oma teadmiste loomisse. Õpilased said võimaluse võrrelda ja seostada saadud uusi teadmisi koolitundides õpituga – loodusteemaline tund kinnistas teadmisi loodusõpetusest ja bioloogiast, Eesti Vabariigi ja vastlapäeva teematundides käsitletud oli võimalik seostada emakeele, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse tundides õpituga. Toimunud talvevaheajaprogramm andis õpilasele võimaluse tundma õppida meie ajalugu, rahvakultuuri traditsioone ja kombeid, aga ka õppida paremini tundma iseennast. Viimane on oluline lapse ja noore minapildi kujunemisel.

Aruteluringides osalemine andis võimaluse kaasa mõtlemiseks, hinnangute kujundamiseks ja enese väljendamiseks. Püüdsime luua tingimusi, et õpilastes areneksid vaatlusoskus, loogika, loovus ja väärtuste mõistmine.

Programm toetas kooliharidust, kuid põhines noorte vabal tahtel ja osalusel. Leian, et toimunud tunnid oli laste silmaringi avardavad. Toon näite Eesti Vabariigi aastapäeva programmist, kus selgus, et väga mitmed lapsed, kes elasid kortermajades, ei teadnud millal ja miks lipp üldse heisatakse. Nad said teadmisi Eesti riigi traditsioonidest ja sümboolikast ning oskasid tuua näiteid, mis kinnitasid, et nad on sümboolikat ümbritsevas keskkonnas märganud. Rahvakalendri tähtpäevadest käsitleti vastlapäeva, mille programmis selgus, et kohalolnud laste seast ei teadnud keegi midagi vurrude valmistamisest ja traditsioonilistest vastlapäevatoitudest. Seega sain mina neile vastlapäeva kombestiku tutvustada.

Eestimaa looduse teemat käsitledes rääkisime laste ja noortega puudest ja taimedest, nende kasvukohtadest, mürgisusest ja muust taolisest. Julgustasime lapsi ise meisterdama ja looma kõigest, mida loodusest leida on, ning püüdsime inspireerida uute meisterdamisideede katsetamiseks. Meisterdamine vajab tihtipeale täpsust ja püsivust, mis nii mõnelgi korral osutus lastele parajaks väljakutseks. Selline ülesanne arendab lapse peenmotoorikat ja püsivust. Kärstitumad lapsed eelkõige võrdlesid enda tehtud töö mahtu ülejäänud grupi liikmete poolt tehtuga ja pidasid oluliseks võistlusmomenti – kes esimesena valmis saab. Sellistel hetkedel sai meelde tuletada, et antud hetkel polnud oluline mitte kiirus, vaid lõpptulemus.

Mõni meisterdus osutus mudilaste jaoks teinekord veidi keeruliseks, kuna vajas kas täpsust või jõudu. Sellistel puhkudel olime olemas meie tegevusjuhendajatena ning ka abivalmid vanemad, kes rõõmuga aitasid hätta jäänud lapsi. Programm võimaldas lastel meisterdada koos täiskasvanutega, mis arendab lapse koostööoskust ja sotsiaalseid oskusi.

Kõigi koolivaheaja nädala tegevust läbiviimisel lähtusime noorsootöö põhimõtetest – võrdne kohtlemine, sallivus ja partnerlus. Õpitoas tuli materjale ja vahendeid võrdselt jagada ning tihti nõudsid sooritatavad tegevused ka koostööd osalejate vahel.

Programmi läbiviimisel kasutasime eriilmelisi eesmärgistatud tegevusi. Kuna õppimine oli vabatahtlik, olid osalenud lapsed ja noored, samuti nende vanemad väga motiveeritud. Seda kõike silmas pidades, julgen väita, et tegevus täitis muuseumiharidusele seatud eesmäärke ja vastas noorsootöö ja mitteformaalõppe põhimõtetele.

2.4. Kevadise koolivaheaja programmi ettevalmistamine

Et olin algusest peale kaasas talvise koolivaheaja kavandamise ja läbiviimise protsessis, siis anti mulle võimalus kavandada kevadvaheaeg täiesti ise. Kevadise koolivaheaja programm pidi toimuma 20.-26.04.2020, kuid seoses eriolukorra välja kuulutamisega, jäi see ära.

Vaheaja planeerimine algas märtsikuus sellega, et pakkusime tegevusjuhtidega välja erinevaid ideid, mis võiksid olla kevadvaheaja teemaks. Esmalt uurisime, milliseid koolivaheaja programme on eelnevalt korraldatud, mis on külastajatele meeldinud ning millised programmid on jäänud pigem ebapopulaarseks. Peale mitmeid arutelusid, otsustasime kevadvaheajaks kavandada erinevaid ameteid käsitleva programmi. Teema valikut langetades, pidasin silmas võimalust kutsuda külla erinevaid külalisi ning viia läbi huvitavaid ja eriilmelisi töötube. Et vaheaja kavandamine sujuks, koostasın iseenda jaoks ka tööplaani, missugused tegevused mis ajaks võiksid hiljemalt olla kavandatud.

Tabel 4. Tööplaan kevadvaheajaprogrammi kavandamiseks

Tegevus	Tähtaeg	Tegevuse kirjeldus
Teema valimine	01.03.2020	Välja valida ja kinnitada vaheaja programmi läbiv teema, luua visioon koolivaheaja programmist
Programmi kavandamine	20.03.2020	Kavandada esmane programmi struktuur ja sisu
Eelarve koostamine	20.03.2020	Kooskõlas juhataja ja tegevusjuhtidega tegevuste, materjalide, vahendite, külalisesinejate tasu välja arvutamine ja nende eelarvesse mahutamine; vajadusel KULKA taotluse esitamine
Külalisesinejate otsimine	01.04.2020	Leida sobivad külalisesinejad, keda kutsuda teemakeskusesse tundi ja/või töötuba läbi viima
Kokkulepete sõlmimine külalisesinejatega	Aprill	Kontaktide leidmine; Suhtlemine külalistega; Tunni/ töötoa läbiviimise toimumisaja kokkuleppimine; Kokkulepete sõlmimine
Tundide ja töötubade kavandamine	Aprill	Koostöös külalistega tundide ja töötubade kavandamine – täpsete tööülesannete jagamine ja ajakava välja töötamine
Kevadise koolivaheaja programmi ajakava vormistamine	13.04.2020	Hiljemalt nädal enne koolivaheaja algust oleks valminud täpne ajakava
Reklaamimine	13.04.2020	Plakati tegemine, plakati trükkimine, postitamine sotsiaalmeediasse, linna teadetetahvlitele, sotsiaalmeedia postituste tegemine,

2.4.1. Koostöö partneritega

Selleks, et leida külalisesinejaid, kes tuleksid oma ametist rääkima ja viiksid läbi töötoa, panime tegevusjuhendajatega alustuseks kokku nimekirja oma tutvusringkonnas olevatest erinevatest ametipidajatest. Kogusime mõtteid, milliseid ameteid võiks lastele tutvustada ning kes erinevate ametite pidajatest võiksid Iloni Imedemaa teemakeskusesse külaliseks tulla. Sain esimesed kontaktid, kellega ühendust võtta.

Suhtlus külalistega läks sujuvalt, kuna kõik külalised olid Iloni Imedemaa teemakeskusega mingil määral eelnevalt seotud olnud. Nad olid väga vastutulelikud ning koostöövalmid, oskasid oletada meie ootusi ja soove ning sellest lähtuvalt enda mõtteid läbiviidava tunni või töötoa osas meile esitleda. Suhtluskanalitena kasutasin ma nii telefonivestlust, suhtlust e-mailide kaudu kui ka kokkusaamisi. Enne eriolukorra algust jõudsin leida neli külalist, kes olid valmis tulema oma ametit tutvustama ja lastega töötube läbi viima. Nendega olime kokku leppinud juba ka kuupäevad, millal neile oleks kõige sobilikum tulla.

Tabel 5. Kevadvaheajaks kavandatud töötubade ajakava

Kuupäev	Külaline	Töötuba
E, 20.04.20	Juuksur Julia Prokopchuk	Soengu tegemise ja patsipunumise töötuba
T, 21.04.20	Grimeerija Simona Seppi	Teatrimaig (Grimmi) töötuba
K, 22.04.20		
N, 23.04.20		
R, 24.04.20	Keraamik Anni Arro	Keraamika töötuba
L, 25.04.20		
P, 26.04.20	Kokk Joel Kannimäe	„Koka igapäev“

Kavandatud olid järgmised tegevused:

- avastusõppel põhinevad tegevused: Sissejuhatav ekskursioon terves Iloni Imedemaa keskuses; muuseumitund
- elamusõppel põhinevad tegevused: Orienteerumismäng; Külalisesinejate poolt läbi viidavad õpitoad
- hariv meelelahutus: Külaliste läbi viidavad õpitoad

Koolivaheaja programmid on traditsiooniliselt toimunud koolivaheaja igal päeval algusega 12.00 ning kestnud kaks tundi. Selle aja jooksul on osalejad saanud nii teadmisi kui osaleda ka praktilistes tegevustes, millele järgneb (või eelneb) muuseumi tavapärase külastusaeg. Kevadiseks koolivaheajaks kavandatud esialgne plaan nägi ette programmi alguses läbi viidavat ekskursiooni ja orienteerumismängu, läbi mille luuakse osalejatele ettekujutus päevateemaks olevast ametist. Seejärel oleks sisse juhatatud töötoa läbiviija ning programmi teise osa oleks läbi viinud külalisesineja oma tunni ja/või praktilise tegevuse näol. Töötubade läbiviimiseks olime valmis pakkuma külalisesinejatele kõiki Iloni Imedemaal olemas olevaid võimalusi ja vahendeid, sealhulgas tegevusjuhendajate abi tegevustes abistamisel.

Töötubade planeerimine ilma eelregistreerimiseta on väga keerukas – kunagi ei või teada, palju osalejaid igal päeval tulemas oleks. Seetõttu pidasime ka aru, kas peaks ehk mõne töötoa tegema eelregistreerimisega, kuid selle otsuse langetamiseni me sel korral ei jõudnud..

Koolivaheajaprogrammide läbiviimise kulud on Iloni Imedemaa üldeelararves, kuid külalisesinejate kutsumisega kaasnevad lisakulutused ning nende tasude kokkuleppimine jäi minu ülesandeks. Juhataja palus mul välja pakkuda külalistele tasuna kahte varianti – Iloni Imedemaa meenekott koos perepääsmetega või külalise soovitatav rahaline tasu. Viimase variandi puhul oleksime pidanud kasutama üldeelarve summasid või esitama KULKA taotluse. Esimesed leitud külalised olid nõus meie pakutud meene variandiga ning seega ei tekkinud veel ka vajadust projektitaotluse tegemiseks.

3. ENESEREFLEKSIOON

Käesoleva loov-praktilise lõputöö sooritamine andis mulle võimaluse mõtestada oma professionaalset tegevust ja analüüsida oma valmisolekut noorsootööks. See andis mulle kui juhendajale julgust, enesekindlust ning valmidust kavandada ja juhtida üritust. Koolivaheaegade programmide kavandamis- ja läbiviimisprotsess arendas minu sotsiaalseid, korraldus- ja pedagoogilisi oskusi. Leian, et Iloni Imedemaa teemakeskus oli minu jaoks väga toetav ja motiveeriv keskkond, kus õppida ja areneda. See kasvatas minus valmidust saada kogukonnahariduse ja huvitegevuse spetsialistiks.

Arvestades, et tegemist oli minu esmase kogemusega kavandada ja viia läbi koolivaheajaprogrammi, siis õppisin sellest palju. Talvevaheajaprogrammi kavandamine ja läbiviimine andis põhjuse analüüsida toimunud tegevust ja saadud kogemust, mille põhjal kavandada ka järgmine koolivaheajaprogramm.

Olen alati pidanud enda nõrkuseks aja planeerimist. See kogemus kinnitas, et ajakavade ja plaanide koostamisest on tõepoolest kasu juhul, kui nendest kinni peetakse. Kuna talvise koolivaheaja programmis ei kasutatud ühtegi külalisesinejat, siis kulges ka kavandamise protsess muretumalt ja kiiremini. Kevadvaheaga kavandades kogesin, et pärast seda, kui esimesed kokkulepped külalisesinejatega said üsna kiirelt ja sujuvalt sõlmitud, oli järgmiste külaliste leidmine üsna keeruline. Raske oli leida külalisi, kes oma isikuomadustelt oleksid valmis viima läbi õpituba. Tuttavate seas oli inimesi, kes peavad väga põnevaid ameteid, kuid kes pole valmis õpilaste ette astuma. Või vastupidi – olid väga valmis juhendama, kuid ei haakunud vaheaja teemaga.

Tunde ette valmistades pidasin nõu tegevusjuhtidega, kes oskasid mind julgustada ja aitasid leida huvitavaid ja sobivaid mooduseid arutelude läbiviimiseks ning grupiga parema kontakti saavutamiseks. Sain võimaluse osaleda pädeva tegevusjuhi aruteludes, mis olid läbi viidud väga selgelt, konkreetselt ja huvitavalt. Ta teadis, millest ja miks ta räägib ning oskas seda lastele enesekindlalt, julgelt ja isikupäraselt edasi anda. Tundsin tema aruteluringis end väga turvaliselt ja kindlalt ning seda, et mul on selles arenguruumi. Mõistsin kui oluline on tundide põhjalik ettevalmistamine ning tegevuste mõtestamine.

Mõistsin ka kui tähtis osa on reklaamil. Hea reklaam toob külastajaid kellele kogu programm üldse ettevalmistatud on. Õppisin koostama plakatit ning kasutama sotsiaalmeediat reklaamikanalina. Mõistsin kui oluline on teada, millal, kuidas ja mida postitada, et külastajad seda märkaksid ning et see neid köidaks. Vähese reklaami korral on ka külastajaid vähem ning nii mõnigi planeeritud õpituba võib seetõttu teinekord ära jääda.

Oma tugevuseks pean ma enda avatud meelt ja paindlikkust. Olen valmis kuulama teiste mõtteid ja nõuandeid ning kohandama neid enda kavandatuga. Olles õpetaja või juhendaja rollis julgen ja oskan kohandada oma tunnikava grupi vajadustele. Enesekindlust aitab kasvatada põhjaliku igaks tunniks ettevalmistumine. Tean, et minus on olemas kõik hea juhendaja ja noorsootöötaja eeldused. Vajalik on end tihedamini proovile panema ja üha rohkem praktiseerida, sest just pideva praktilise kogemuse ja eneseanalüüsiga kasvatan end kui professionaali.

KOKKUVÕTE

Käesoleva loov-praktilise lõputöö teemaks oli talvise ja kevadise koolivaheaja programmide kavandamine ja läbiviimine Iloni Imedemaa teemakeskuses. Vaheajaprogrammid on olulised, et võimaldada õpilastele sisukat ja mitmekülgset vaheaja veetmist. Antud lõputöö **eesmärgiks** on anda ülevaade Iloni Imedemaal toimunud ja kavandatud koolivaheaegade programmidest muuseumihariduse ja –pedagoogika ning muuseumiõppe kontekstis.

Eesmärgi saavutamiseks olid seatud järgmised **ülesanded**:

1. Läbi töötada muuseumiharidust, -õpet ja -pedagoogikat käsitlevad materjalid
2. Koostada ülevaade Iloni Imedemaa teemakeskuses toimuvatest traditsioonilistest ja ühekordsetest üritustest 2019.aastal.
3. Esitleda ja analüüsida Iloni Imedemaal talvisel koolivaheajal, 24.02.-01.03.2020 toimunud programmi
4. Tutvustada kavandatud kevadvaheaja, 20.-26.04.2020, programmi
5. Reflekteerida oma tegevust Iloni Imedemaa teemakeskuse tegevusjuhendajana

Käesoleva lõputöö käigus rikastasin oma erialast pagasit eelkõige just muuseumihariduse, -õppe ja –pedagoogikaga alaste teadmistega. Töötasin läbi mitmeid bakalaureuse- ja magistritöid, raamatuid, ajakirjade artikleid ja muid allikaid, mis antud teemat käsitlesid. See lõi eeldused muuseumis toimuva paremaks mõistmiseks ja mõtestamiseks ning eeldused edaspidiseks muuseumides toimivas noorsootöös osalemiseks.

Iloni Imedemaa teemakeskuses toimuvatest üritustest ja programmidest terviklikku aastaülevaadet pole varasemalt koostatud, seetõttu seadsin endale üheks ülesandeks selline ülevaade koostada 2019.aasta põhjal. Seda koostades, vestlesin Iloni Imedemaa juhataja ja tegevusjuhtidega, lisasin info sotsiaalmeediast (koduleht ja Facebook) ning koostasın tabeli nii ühekordselt toimunud kui traditsioonilistest üritustest ja programmidest. Selline ülevaade on kasulik tegevuskeskuse töötajatele edaspidiste tegevusplaanide loomisel, kohandamisel või muutmisel ning uute programmide kavandamisel,.

Leian, et juba varasem töökogemus Iloni Imedemaa tegevusjuhina, andis mulle eeldusi ka ise korraldada ja läbi viia suuremahuline programm. Koolivaheajaprogrammi kavandamisel ja läbiviimisel sain rakendada oma Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias omandatud ja

oskusi. Planeeritud tegevused täitsid oma eesmärgi, olid mõtestatud ja mis peamine, rahuldasiid osalejaid.

Loov-praktilise lõputöö kogemus, õpetas ja kasvatas mind korraldaja ja õpetajana. See julgustas mind, kasvatas enesekindlust ja valmidust ka tulevikus kavandada ja juhtida pikemat programmi. Neli aastat õpinguid Viljandi Kultuuriakadeemias on õpetanud mind mõtestama ja analüüsima oma tegevust ning loonud eeldused töötamiseks valitud erialal. Olen valmis võtma vastu väljakutseid, rakendama oma saadud teadmisi ja usaldama iseend.

KASUTATUD KIRJANDUS

ICOM Eesti Rahvuskomitee. 2009. Museoloogia põhimõisted.

<http://media.voog.com/0000/0030/4552/files/Museoloogia%20p%C3%B5him%C3%B5isted.pdf> (20.05.2020)

Lauristin, M ja Loogma, K. 2019. *Ekspertrühmade tulevikuvisionid ja ettepanekud Eesti haridus-, teadus-, noorte- ja keelevaldkonna arendamiseks aastatel 2021-2035*. [E-õpik]. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kogumik_a4_veebi.pdf (20.05.2020)

Martma, L. 2017. Mitteformaalse ja informaalse õppe arvestamine. Rahvusvahelised arengud ja Eesti väljakutsed. Noorteseire aastaraamat 2016-2017.

<https://www.noorteseire.ee/et/aastaraamat/noorteseire-aastaraamat-2016-mitte-jainformaalne-%C3%B5ppimine/aastaraamat--7> (20.05.2020)

MITTEFORMAALNE. 2020. Mitteformaalne õppimine.

<https://mitteformaalne.ee/mitteformaalne-oppimine/> (20.05.2020)

Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 1

<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019103?leiaKehtiv> (20.05.2020)

Mätas, M. 2016. Hariduslike muuseumiteenuste arendamine Muhu muuseumi näitel.

[Lõputöö]. TÜ Pärnu kolledž. <http://hdl.handle.net/10062/54227> (20.05.2020)

Noorsootöö seadus. RT I 2010, 44, 262 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13335738?leiaKehtiv> (20.05.2020)

SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo. Noorsootöö õpik.

Purre, A. 2009. Muuseumipedagoogika pole lihtsalt „Teeme midagi lastega“. *Sirp*. 13.11.

<https://sirp.ee/s1-artiklid/c6-kunst/muuseumipedagoogika-pole-lihtsalt-teeme-midagi-lastega/> (20.05.2020)

Põhikooli riiklik õppekava. RT I, 14.01.2011, 1

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv> (20.05.2020)

Raismaa, M. 2007. Muuseumi piirid kaasaegsel mälumaastikul. *Muuseum*. Nr. 2(22).

<https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:54641> (20.05.2020)

Reidla, J. 2017. Muuseumiharidusest Eesti Rahva Muuseumi rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskuse näitel. [Magistritöö]. Tartu Ülikool.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57662/Reidla_Jana_parandustega.pdf?sequence=1&isAllowed=y (20.05.2020)

SA Haapsalu ja Läänemaa muuseumid, Iloni Imedemaa.

<https://www.salm.ee/muuseumid/iloni-imedemaa/> (20.05.2020)

SALM (Sihtasutuse Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid) arengukava 2018 – 2022. Haapsalu 2018. https://www.salm.ee/wp-content/uploads/2018/11/Arengukava_SALM_2018-2022.pdf (20.05.2020)

SALM (Sihtasutuse Haapsalu ja Läänemaa muuseumi) Põhikiri. 2013.

<https://www.salm.ee/wp-content/uploads/2018/02/p%C3%B5hikiri.pdf> (20.05.2020)

SALM (Sihtasutuse Haapsalu ja Läänemaa muuseumid) tegevuskava aastaks 2020

Schlümmer, E. Noorsootöö käsitus tänapäeva Euroopas ja Eestis. *Noorsootöö õpik*.

https://entk.ee/nak-veeb/wp-content/uploads/2016/08/Noorsootoo_opik_veebi-4.pdf (20.05.2020)

Sõnastaja. Eesti muuseumihariduse sõnastik. 2015. Eesti muuseumihariduse terminikomisjon.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/68692> (20.05.2020)

Unt, K. 2012. Põlva- ja Võrumaa 6.klasside õpilaste suhtumine muuseumikäikudesse ja muuseumis õppimisse. [Magistritöö]. Tartu Ülikool.

<https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25947/Unt.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (20.05.2020)

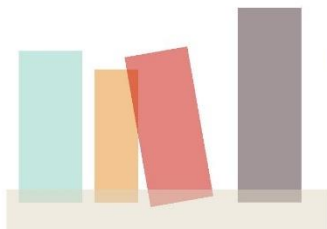
Uusmaa, S. 2012. Muuseum kui formaalharidust toetav õppekeskkond. [Magistritöö]. Tallinna Ülikool. http://vana.muuseum.ee/uploads/files/magistritoo_sireli_uusmaa.pdf (20.05.2020)

Valme, V. 2020. Ilon Wiklandi juubelit tähistav kohvernäitus läheb rändama. *ERR*, 05.02, <https://kultuur.err.ee/1031659/ilon-wiklandi-juubelit-tahistav-kohvernaitus-laheb-randama> (20.05.2020)

Visnapuu, K. 2020 Muuseumipedagoogika rakendamise võimalused formaalhariduses Tartu näitel. [Magistritöö]. Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/67160> (20.05.2020)

LISAD

LISA 1. Plakat „Vaheaeg Raamatus“

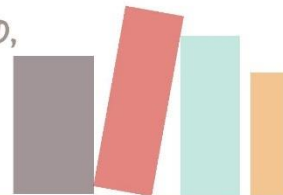
iloni imedemaa

VAHEAEG "RAAMATUS"

ILONI IMEDEMAAL SAAB KOOLIVAHEAJAL KUULATA
ASTRID LINDGREN, BARBRO LINDGREN, KERSTIN
THORVALLI NING LEELO TUNGLA KIRJUTATUD LUGUSID,
MILLELE ON PILDID JOONISTANUD ILON WIKLAND.
IGA PÄEV ON KA ERINEVAD TEGEVUSED LASTELE!

KELL 12.00–14.00 (VA 29.02–KELL 11.00)

- E 24.02 "ANDRESEL ON SÜNNIPÄEV" MEISTERDAME PÄÄSUKEST
T 25.02 "BULLERBY LAPSED" TEEME PANNKOOKE
K 26.02 "KARTULILAPSED" MEISTERDAME KARTULILAPSI
N 27.02 "METSAS POLE MINGEID RÖÖVLEID" MEISTERDAME KAELAEHET
R 28.02 "PRINTSESS, KES EI TAHTNUD MÄNGIDA" MEISTERDAME KALTSUNUKKU
L 29.02 KELL 11.00 "ANNI UHKE UUDIS" MAALIME NÄPUVÄRVIDEGA !PISEMATELE!
P 01.03 "VIDEVIKUMAAL" MEISTERDAME KAABUT

SISSEPÄÄS MUUSEUMIPELETIGA
SALM.EE

LISA 2. Tunnikava näidis

Pealkiri: Kartulilapsed

Meetod: Avastusõpe; Elamusõpe

Alateema: Eesti loodus, loodusannid

Sihtrühm: Lasteaialapsed, algklassilapsed

Eesmärk: Tutvuda loodusandidega, millest saaks meisterdada. Söödavad loodusannid, mitesöödavad, mürgised annid jne. Selgitada välja ja leida..

Õpiväljund: Lapsed on tutvunud erinevate loodusandidega, teavad vähemalt viite loodusandi, millest saab meisterdada erinevaid asju ning on ise valmistanud kartulilapse.

Mõisted: Loodusand – See, mida loodus annab (EKSS 2009)

Tunniks vajalikud vahendid, materjalid: Raamat „Kartulilapsed“, kartulid, kastanimunad, tammetõrud, puulehed, puuoksad, lõngad, riideribad, hambatikud, klambrid, näpitsad, oksad, markerid, käärid

Tunnikäik:

- Kohalolijate tähelepanu haaramine, sissejuhatus (tunni teema ja tunnikäigu tutvustamine)
- Raamatu „Kartulilapsed“ ettelugemine
- Küsimused ja mõtted äsja kuuldu raamatust. Arutelu Eesti loodusest – mida loodus pakub, mis on loodusannid ning mida nendega teha saab.
- Praktiline osa – kartulilapse meisterdamine
- Kokkuvõte

LISA 3. Fotod

Foto 1: Raamatu ettelugemine galeriis (Foto: Merlin Seppi)

Foto 2: Kalsunuku meisterdamine (Foto: Joanna Rosenfeld)

SUMMARY

“Organizing and Conducting the Winter and Spring Holiday Programs in Ilon’s Wonderland’s Theme Center”

Current thesis has been written as creative and practical final thesis for Viljandi Culture Academy of Tartu University. The theme of this thesis was organizing and conducting the winter and spring holidays in Ilon’s Wonderland’s theme center. Holiday programs are important for pupil to spend their time during the holidays multifariously and educationally. The purpose of this work was to create an overview from the holiday programs in Ilon’s Wonderland that base on museum education and -pedagogy. In order to achieve the goal, the following tasks were set:

1. To work through museum educational, -pedagogical materials
2. To create a consistent overview of events and activities, that are traditional or happening for the first time, in Ilon’s Wonderland based on 2019
3. To present and analyze the winter holiday, 24.02-01.03.2020, program in Ilon’s Wonderland
4. To introduce the organized spring holiday, 20.-26.04.2020, program
5. To reflect my activity in Ilon’s Wonderland as a tutor

In order to work through the museum educational and -pedagogical materials, I learned more about the education and culture in museums. For that, I read books, articles from journals, university final thesis, and other sources that based on the current topic. I find that important to really understand and connect with the activities in museums. It was important, in order to plan and organize the holiday program in there. The program planed and conducted was successful and participants were satisfied. The spring holiday program was partly planed due to corona virus pandemic disease.

In cooperation with the personnel of Ilon’s Wonderland, all of the tasks were completed and the goal for the thesis was achieved. This creative and practical work taught and raised me as manager and teacher. It encouraged me, got me more confident and prepared me to also plan, organize and manage different events, programs and activities. The studies in Viljandi Culture Academy has taught me to understand and analyze my experience and prepared me to work on the speciality chosen. I am ready to take up new challenges, use my knowledge and trust myself.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Joanna Rosenfeld,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Talvise ja kevadise koolivaheaja programmide kavandamine ja läbiviimine Iloni Imedemaa teemakeskuses“,

mille juhendaja on Külli Salumäe,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **20.05.2020**